

RIL 229-1-2013

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Rakennesuunnittelun asiakirjaohje

Tekstiosa

RILin julkaisuilla on oma kotisivu, joka löytyy osoitteesta www.ril.fi/kirjakauppa ko. kirjan kohdalta. Sinne on koottu tiedot julkaisun painoksista sekä mahdolliset lisäinformaatiot.

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYynti:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Töölönkatu 4, 00100 Helsinki

Puh. 0207 120 600, fax 0207 120 619, email ril@ril.fi, www.ril.fi

ISBN 978-951-758-566-8 (nid.)

ISBN 978-951-758.567-5 (pdf)

ISSN 0356-9403

Painopaikka: Tammerprint Oy, 2013

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Alkusanat

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry on vuosien aikana julkaissut useita rakennesuunnittelun asiakirjojen laadintaan liittyviä ohjeita, kuten ohjeet ”RIL 84-1-1988 Rakennepiirustusohjeet. Tekstiosa”, ”RIL 84-2-1988 Rakennepiirustusohjeet. Liitepiirustukset”, ”RIL 158-1985 CAD-piirustusohjeet. Rakennustekniset piirustusmerkinnät”, ”RIL 137-1990 Rakennelaskelmaohje” ja ”RIL 160-1984 Rakennepiirustusohjeen CAD-täydennysosa”. V. 2006 julkaistiin kaksiosainen ”RIL 229-2006 Rakennesuunnittelun asiakirjaohjeet”.

Viime vuosina on rakennusalalla tapahtunut paljon muutoksia, jotka ovat vaikuttaneet rakennesuunnittelun sisältöön ja näin ollen vaatineet tämän ohjeen päivittämistä. Suunnittelu ja tuotanto ovat siirtymässä yhä laajemmin eurooppalaisten standardien käyttöön, kuten rakennesuunnittelun eurokoodien sekä toteutuksen EN-standardeihin. Myös rakennustuoteasetuksen vaatimat muutokset (mm. CE-merkinnän ja harmonisoitujen tuotestandardien käyttö) vaikuttavat rakennesuunnitteluasiakirjojen sisältöön. Rakentamiseen liittyvät lait ja asetukset ovat muuttumassa, mm. suunnitelmien sisältövaatimusten ja suunnittelijan pätevyyksien osalta sekä eurokoodien käyttöä edellyttämällä tavalla.

Ohje julkaistaan kahdessa osassa, josta ensimmäinen ”RIL 229-1-2013 Rakennesuunnittelun asiakirjaohjeet. Tekstiosa” sisältää ohjeosuuden. Toinen osa ”RIL 229-2-2013 Rakennesuunnittelun asiakirjaohjeet. Mallipiirustukset ja -laskelmat” sisältää asiakirjamallit. Ohje kuvaa tämän päivän rakentamisessa tarvittavia rakennesuunnittelun asiakirjoja, niiden tietosisältöä sekä ulkoasua.

Ohje toimii ”best practice” -ohjeena ja -asiakirjakokoelmana. Julkaisussa on otettu huomioon voimassa olevia yleisiä suunnitteluohjeita sekä alan eri toimialojen näkemyksiä hyvän käytännön luomiseksi. Ohje käsittelee muutamissa kohdissa kehitteillä olevia määräyksiä ja standardeja, joten niiden voimassaolo ja lopullinen sisältö tulee käyttäjän tarkistaa.

Päivitystyöstä ovat vastanneet Tero Aaltonen, Hemmo Sumkin, Sami Laine ja Gunnar Åström (RIL, päätoimittaja). Työtä on avustanut ohjausryhmä, johon em. lisäksi kuuluivat Marjo Peltomäki, Timo Tikanoja, Jouko Lamminen, Auli Lastunen ja Markku Rämä. Mallipiirustukset on pääosin laatinut Maija Lantto. Hankkeen rahoitukseen ovat osallistuneet SKOL ja ryhmä alan suunnitteluyrityksiä.

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL kiittää ohjeen kirjoittajia, ohjausryhmää, hankkeen tukijoita ja rahoittajia sekä työhön osallistuneita henkilöitä ja organisaatioita, jotka ovat kannatoillaan ja tiedoillaan vaikuttaneet myönteisesti ohjeen sisältöön.

Marraskuussa 2013

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Risto Vahanan
puheenjohtaja

Helena Soimakallio
toimitusjohtaja

Hankkeen rahoittajat:

SKOL ry
Insinööritoimisto Aalto-Setälä Oy
Aaro Kohonen Oy
A-Insinöörit Oy
Finnish Consulting Group Oy
FMC Group
Ins.tsto Heiskanen Oy
JS-Suunnittelu Oy
Insinööritoimisto Jorma Jääskeläinen Oy
Insinööritoimisto Konstru Oy
Optiplan Oy
Pontek Oy
Päijät-Suunnittelu Oy
Pöyry Oyj
Ramboll Finland Oy
Savon Rakennetekniikka Oy
Tasoplan Oy
Vahanen Oy
WISE Group Oy
WSP Finland Oy

Sisällysluettelo

JOHDANTO	9
1. RAKENNESUUNNITTELU RAKENNUSHANKKEEN OSANA	11
1.1 Rakennushankkeen pääprosessit ja suunnittelu	11
1.2 Rakennesuunnittelun sisältö	12
1.2.1 Yleiset tehtävät ja sopimuserusteet	12
1.2.2 Säädöserusteet	13
1.2.3 Rakennesuunnittelun jako eri osapuolille	17
1.2.4 Rakennesuunnittelun päävaiheet	18
1.2.5 Päärakennesuunnittelijan käytännön tehtävät	19
1.2.6 Rakennesuunnitteluun liittyvät työturvallisuusvelvoitteet	20
1.3 Suunnittelun vaativuus ja suunnittelijan pätevyys	21
2. SUUNNITTELUASIAKIRJAT JA NIIDEN LAADINTA	23
2.1 Yleistä	23
2.2 Suunnitteluasiakirjat ja niihin kohdistuvia vaatimuksia	23
2.2.1 Rakennesuunnittelun asiakirjakokonaisuus	23
2.2.2 Viranomaisvaatimukset ja ohjeet, standardit	24
2.2.3 Tuotehyväksyntä ja CE-merkintä	26
2.2.4 Muut ohjeet	35
2.3 Rakennesuunnitelmien valmiusaste suunnittelun eri vaiheissa	35
2.4 Eri urakkamuotojen vaikutus rakennesuunnitelmiin	36
2.5 Tietomallisuunnittelu	38
2.6 Suunnitelmien arkistointi	40
3. TYÖSELOSTUKSET JA MUUT KIRJALLISET ASIAKIRJAT	43
3.1 Yleistä	43
3.2 Rakennustapaselostus	43
3.3 Rakennusselostus	44
3.4 Materiaalikohtaiset runkotyöselostukset	45
3.4.1 Yleistä	45
3.4.2 Paikallavalettujen betonirunkorakenteiden työselostus	46
3.4.3 Betonielementtirakenteiden työselostus	46
3.4.4 Teräsrakenteiden työselostus ja toteutuseritelmä	48
3.4.5 Liittorakenteiden työselostus	49
3.4.6 Puurakenteiden työselostus	49
3.5 Runkoa täydentävien rakenteiden työselostukset	50
3.5.1 Yleistä	50
3.5.2 Vesikattojen työselostus	51
3.5.3 Pihakansien/terassien/parvekkeiden työselostus	52
3.5.4 Märkätilojen työselostus	53
3.5.5 Betonilattioiden työselostus	54
3.5.6 Ulkoseinien ja/tai julkisivujen työselostus	54
3.5.7 Maanvastaisten rakenteiden työselostus	55
3.6 Rakenteiden suunnittelun ja toteutuksen perusteet -asiakirja	56
3.7 Käyttö- ja huolto-ohje (huoltokirja)	58

3.8	Rakennuksen elinkaarisuunnitteluun liittyvät selostukset ja asiakirjat	59
3.9	Muut kirjalliset dokumentit	60
3.9.1	Yleistä	60
3.9.2	Työturvallisuuden asiakirjat	60
3.9.3	Urakkarajaliite	61
3.9.4	Elementtien asennussuunnitelma	61
3.9.5	Kosteudenhallintasuunnitelma	62
3.9.6	Hankkeen riskihallinta-asiakirjat	63
4.	RAKENNESUUNNITTELUN LASKELMAT	65
4.1	Yleistä	65
4.2	Viranomaisille esitettävät laskelmat	66
4.3	Laskelmien ulkoasu ja merkintäohjeet	66
4.3.1	Ulkoasu	66
4.3.2	Yleiset merkintäohjeet	67
4.3.3	Positiopiirustukset	67
4.4	Tietokonelaskenta	67
4.5	Laskelmien sisältö	68
4.5.1	Rakennelaskelmat	68
4.5.2	Elinkaarilaskelmat	72
4.5.3	Rakennusfysikaaliset laskelmat	73
4.5.4	Palomitoituslaskelmat	74
5.	RAKENNEPIIRUSTUKSET, YLEISET OHJEET	75
5.1	Yleistä	75
5.2	Yleiset merkintäohjeet	75
5.2.1	Tekstit ja viivat	75
5.2.2	Piirustusmerkinnät	79
5.2.3	Beetonirakenteiden erikoismerkinnät	82
5.2.4	Puurakenteiden erikoismerkinnät	87
5.2.5	Teräsrakenteiden erikoismerkinnät	88
5.2.6	Varauspiirustusmerkinnät	92
5.2.7	Muut merkinnät	94
5.2.8	Mittojen esittäminen	95
5.2.9	Piirustusten mittakaavat	99
5.3	Piirustus	100
5.4	Piirustusnumerointi ja asiakirjaluettelo	104
5.5	Rakennesuunnittelun piirustustyypit	107
6.	PÄÄRAKENNESUUNNITTELUN PIIRUSTUKSET JA LUETTELOT	111
6.1	Yleistä	111
6.1.1	Suunnitelmien valmiusaste eri vaiheissa	111
6.1.2	Piirustusten esitystapa yleensä	112
6.2	Rakennetyypit	113
6.3	Kuivatussuunnitelmat	116
6.4	Perustussuunnitelmat	117
6.5	Runkorakenteiden suunnitelmat, yleistä	122
6.6	Paikallavaletut runkorakenteet	123
6.6.1	Tasopiirustukset	123

6.6.2	Rakenneosapiirustukset.....	126
6.6.3	Muut piirustukset ja luettelot	128
6.7	Betonielementtirunkorakenteet	128
6.8	Teräsrunkorakenteet	133
6.9	Teräs-betoni-liittorakenteet.....	136
6.10	Puurunkorakenteet.....	136
6.11	Varauspiirustukset.....	140
6.12	Julkisivurakenteet.....	141
6.13	Vesikattorakenteet.....	144
6.14	Täydentävät rakenteet	145
6.15	Luettelot	146
7.	TUOTEOSASUUNNITTELUN PIIRUSTUKSET JA LUETTELOT.....	147
7.1	Betonielementtirakenteet	147
7.1.1	Tasopiirustukset	147
7.1.2	Seinäelementtien kaaviot.....	149
7.1.3	Valmistuspiirustukset	149
7.1.4	Elementtikohdaiset jännebetonirakenteiden mittapiirustukset.....	151
7.1.5	Detaljit	152
7.1.6	Luettelot	153
7.2	Teräsrakenteet	156
7.2.1	Asennuskaaviot.....	157
7.2.2	Perusruuviin sijaintikaavio ja havainnepiirustukset.....	157
7.2.3	Asennusdetaljipiirustukset	158
7.2.4	Kokoonpano- ja osakokoonpanopiirustukset	158
7.2.5	Osapiirustukset	158
7.2.6	Ahiopiirustukset.....	158
7.2.7	Levynleikkauskaavio.....	159
7.2.8	Teräsrakentamisen luettelot.....	159
7.3	Puuelementtirakenteet	160
7.3.1	Puuelementtien sijoituspiirustukset.....	160
7.3.2	Luettelot	164
	LÄHDEKIRJALLISUUTTA JA SUUNNITTELUAINEISTOA	167
	LIITTEET	
	LIITE 1. Standardeihin liittyvä tietoa.....	169
	LIITE 2. Rakennustuoteasetukseen (305/2011) liittyvää sanastoa	172
	LIITE 3. ISO rakennuspiirustusstandardeja.....	173

ILMOITTAJAHAKEMISTO

Ilmoitukset julkaisun lopussa.

ArkSystems Oy
 Inspecta Oy
 Suomen Standardisoimisliitto SFS ry
 Tekla Oy

JOHDANTO

Tämä ohje kuvaa hyvän rakennesuunnittelukäytännön suunnitteluasiakirjojen sisältöä ja esittämistapoja perustuen voimassa oleviin lakeihin, määräyksiin, standardeihin, yleisiin ohjeisiin ja hyvään rakentamistapaan. Ohjeet ovat ensisijaisesti talonrakennushankkeita varten. Yleiset esittämistavat ovat sovellettavissa myös muuntyyppisissä kohteissa (sillat, insinöörirakenteet jne.).

Ohjeiden perustana ovat RILin julkaisemat edelliset piirustus- ja laskelmaohjeet, viranomaisäädökset (lait, asetukset), -määräykset ja -ohjeet, alan standardit (EN, SFS), yleisiä esittämistapoja määrittelevät ohjeet (mm. RT-kortit), materiaali- ja tuotekohtaiset suunnitteluohjeet (julkaisijana mm. RT, BY, TRY, Puuinfo) sekä tietomallipohjaisen suunnittelun yleiset periaatteet.

Tässä päivitettyssä versiossa on erityisesti otettu huomioon rakennesuunnittelun sisältöön vaikuttavia ajankohtaisia muutoksia, kuten

- laki- ja asetusmuutokset koskien kantavia rakenteita ja pätevyyyksiä
- alan siirtyminen eurokoodien (EN-rakennesuunnittelustandardien) ja EN-tuotestandardien soveltamiseen
- 1.7.2013 voimaan astunut rakennustuoteasetus ja sitä täydentävä kansallinen tyyppihyväksyntä
- harmonisoitujen tuotestandardien ja siihen liittyvän CE-merkinnän käyttö
- muut ajankohtaiset standardi- ja ohjemuutokset.

Ohjeen käytössä tulee erityisesti ottaa huomioon:

Malliasiakirjat ovat esimerkkejä asiakirjojen tietosisällöstä ja tiedon esittämistavoista, eivät ohjeita rakenneteknisille ratkaisuille.

Ohjetta ei tule käyttää rakennesuunnittelijan tehtäväluettelona. Rakennushankkeissa tulee aina erikseen sopia ja varmistaa, missä laajuudessa ohjeen tehtäväkuvaukset ja asiakirjamäärittelyt (laadittavat asiakirjat, niiden sisältö ymv.) kuuluvat suunnittelutoimeksiannon piiriin.

Näistä ohjeista poikkeavia muitakin esittämistapoja voidaan tarvittaessa käyttää, mikäli ne noudattavat muita yleisesti hyväksytyjä esittämistapoja. Ulkomaan hankkeissa voi olla tarpeen noudattaa ISO:n piirustuksia koskevia standardeja (ks. liite 3).

Ohje käsittelee muutamassa kohdassa kehitteillä olevia määräyksiä ja standardeja, joten niiden voimassaolo ja lopullinen sisältö tulee käyttäjän tarkistaa.